“El cinema ens permet viure més vides”

Ara filmo intentant que la forma s’interposi menys entre l’espectador i els personatges

He descobert que, de tot el que he tractat en cinema, el retrat és el que més m’agrada

Isaki Lacuesta (Girona, 1975) preestrena avui al cinema Truffaut de Girona, dins el festival Temporada Alta, Entre dos aguas, el film pel qual ha obtingut la seva segona Concha d’Or al festival de Sant Sebastià i l’Astor d’Or del Festival Internacional de Mar del Plata, abans no arribi a la cartellera, a finals de mes. Un esdeveniment que tindrà lloc pocs dies abans que el Pompidou de París inauguri una exposició i una retrospectiva de la seva obra. Les Filmoteca de Catalunya i de Madrid, per la seva banda, preparen els seus respectius cicles dedicats íntegrament a l’obra d’aquest cineasta que tot sovint flirteja amb el vessant més artístic del món audiovisual i que viu el que segurament és fins ara el punt més àlgid de la seva carrera.

Dues Petxines d’Or. Pocs poden dir-ho, això.

Em va fer il·lusió, sí. A més, l’altra vegada, amb Los pasos dobles, va ser tot molt polèmic, controvertit i un pèl hooligan. Aquest cop ha estat reconfortant. Ja ho sabem tots, que les pel·lícules no competeixen entre si als festivals i que hi juguem perquè així tindran una millor promoció i una major repercussió per al públic, que és per a qui estan fetes. A més, als festivals hi ha un jurat del món del cinema que t’agrada, com aquest cas l’Alexander Payne.

Per cert, un cineasta admirat amb qui va tenir una petita anècdota.

Cert. Estava jo fora del Kursaal esperant per entrar a la cerimònia d’entrega de premis i se m’acosta una persona parlant un castellà perfecte i em diu: “Tu eres Isaki. Muchas felicidades, has echo una obra maestra.” Li vaig agrair la seva amabilitat sense adonar-me que era l’Alexander Payne, que després em va explicar que havia viscut i estudiat anys a Salamanca. Va ser un subidon!

Dotze anys després, per què va decidir recuperar els protagonistes Cheíto i Isra, de ‘La leyenda del tiempo’ (2006)?

Ja des del principi del projecte, quan vam fer-la, la fantasia era rodar-la al llarg del temps. El cinema, per la pròpia naturalesa del seu llenguatge, és especialment indicat per filmar el pas del temps i captar les transformacions i els canvis. Pensava en Truffaut i el que va fer amb Antoine Doinel, la trilogia d’Apu de Satyajit Ray o John Ford amb John Wayne, que t’adones que en realitat el que li interessava més era el retrat de John Wayne i el seu pas del temps, més que no pas la trama. Només cal veure Valor de ley i el retrat que fa del seu cos per continuar sent un heroi... Inquietuds que, en el cas de la Leyenda del tiempo, vam focalitzar en els problemes del pas de ser nens a adolescents. Aleshores ja vam plantar petites llavors per veure si podíem recuperar-ho més tard. Hi ha un pla en què els nens es mesuren l’alçada en un arbre i que aquest cop hem filmat amb les seves filles. Fa cinc anys vam veure que ja eren grans i tenien problemes d’adults i quan fa tres anys havia de ser pare vam filmar el part. El film és de ficció, però comença i acaba amb dues escenes que són obertes: el part i el tatuatge que es fa i que respon al relat de la seva vida. La realitat es cola a la ficció!

Parlem d’una seqüela, un tríptic o un projecte a l’estil ‘Boyhood’ de Richard Linklater, amb el qual fa allò que tant

li agrada com és capturar el temps?

És una pel·lícula que funciona per si sola, de manera independent, dins un projecte més ampli de retrat a llarg termini.

Així no descarta fer una nova continuació?

No ho descarto, però ara mateix no és una cosa en què ara hi pugui pensar. Continua sent part de la meva fantasia fer-ho.

A diferència de la primera, en què el to el podríem qualificar d'esperançador malgrat les penúries que passen, aquest film l'ha qualificat de "trist".

Al final hi ha un punt de drama, que no era buscat ni era una premissa del guió. Però en tornar a San Fernando (Cadis), aquell retrat dels nens en què hi havia part d'un drama de manera implícita, com era la mort del pare, però en què aleshores tots els camins eren factibles, ara en canvi veus que aquelles potencialitats són més reduïdes. Són gent que busquen de mil maneres, legals i il·legals, prosperar. En el moment que fas un retrat d'aquest barri t'enfrontes amb les limitacions que es troben i la precarietat educativa manifesta. Uns problemes que són molt difícils d'entendre des d'aquí, si no ho veus amb els teus propis ulls. Vam pensar titular-la Carn de canó. Insisteixo que la pel·lícula és una ficció i el que té és un retrat d'ells però també d'un col·lectiu. Per exemple, el Cheíto reapareix que s'ha fet militar i l'Isra que surt de la presó, però en realitat estan interpretant coses d'algun conegut proper. És un retrat de les seves pors i fantasies, de coses que els són molt properes però que no necessàriament els han succeït. L'Isra és molt bon actor, tant que està començant a moure's per sortir-se'n com a intèrpret.

És el seu projecte més íntim?

Totes les pel·lícules són especials, però això és un projecte molt central i essencial, fins al punt que penso que faig les altres pel·lícules per aprendre com fer aquesta història. Al final he descobert que, de tot el que he tractat en cinema, el retrat és el que més m'agrada i és més present a Entre dos aguas. El retrat que no prescindeix del relat, amb vocació de fer un contraplà d'allò que els mitjans ens ofereixen. Crec que el cine és especialment bo per ficar-nos al cap i fer-nos sentir el que senten persones que són diferents de nosaltres. Crec que està bé que el cinema lluiti contra els algoritmes preestablerts o per oferir a l'espectador coses que no estem predestinats a viure. D'això es tracta, com passa amb la literatura: que puguem viure més i que puguem viure més vides. En definitiva, que reforcem l'empatia!

El temps també passa per a tothom. Com a cineasta, en quin punt de la carrera es troba?

Doncs tinc la impressió d'haver passat una etapa d'aprenentatge molt llarga. Que continuarà, perquè el cinema no s'acaba mai, és infinit. Tinc la impressió que he fet films molt polièdrics i heterogenis. Molt collage. Té relació amb el meu temperament: provar coses diferents, per a mi, és inevitable. Si els cineastes clàssics feien quatre films a l'any i la primera pel·lícula que coneixem de Hitchcock o Ford era la 35a, nosaltres necessitaríem dos-cents anys, perquè en fem una cada tres anys. Fins ara he intentat encabir-hi tot el possible. M'agrada la intensitat de pel·lícules que tenen estils que xoquen, però també soc conscient que això les fa fràgils. Ara intento filmar amb menys materials i que la forma s'interposi menys entre l'espectador i els personatges.

El que no pot expressar en el cinema ho fa en els museus?

Hi ha una part d'esperit comuna entre el que faig per al cinema, les arts escèniques o audiovisuals. El que

m'interessa del teatre és que l'espectador està més obert a expressions no realistes. Això que li deia de provar formes diferents, canvis d'estils, irrupcions... Aquesta pulsió és més factible més enllà del cinema i ho derivo més a l'escenari o als museus. Sempre, ja des de Cravan vs Cravan, m'ha agradat interactuar amb artistes, músics, ballarins...

I ara París, al Pompidou.

Em fa molta il·lusió perquè a París, i el Pompidou sobretot, és on m'he educat i més he après d'artistes. També és una ocasió excel·lent per exposar coses que tinc disperses que molta gent no ha vist i que ara amb l'exposició i el llibre coneixeran. També tinc l'esperança que pugui servir perquè se m'obrin vies de finançament que fins ara no hepogut tenir. Tant de bo.

Publicat a:
-El Punt Avui. Girona 20-11-2018, Pàgina 34
-El Punt Avui. Nacional 20-11-2018, Pàgina 22

Font del document:
http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1505304-el-cinema-ens-permet-viure-mes-vides.html